

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 28.9.2010
COM(2010) 512 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Годишен доклад на Европейската комисия
относно Инструмента за стабилност през 2009 г.**

{SEC(2010)1114}

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият трети годишен доклад се представя на Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите в съответствие с изискването за отчетност, постановено в член 23 от Регламент (ЕО) № 1717/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 ноември 2006 г. за установяване на Инструмент за стабилност (Регламент за ИС).

Настоящият доклад се представя и като допълнение на вече предоставената информация в съответствие с изискването за отчетност по член 6, параграф 6 от Регламента за ИС. Практиката, установена от Комисията от 2007 г. насам, се състои в това Комисията да информира Съвета и Европейския парламент за извънредните мерки за помощ, които предстои да получат подкрепа по линия на Инструмента за стабилност като част от реакцията на ЕС при кризи. С цел да се представи също така информация за напредъка на приетите мерки надолу по веригата, годишният доклад е съпътстван от работен документ на службите на Комисията, в който се съдържа обща актуализирана информация за изпълнението на всички текущи мерки.

2. ИСТОРИЯ НА ИНСТРУМЕНТА ЗА СТАБИЛНОСТ

От стартирането си през 2007 г. със средствата си в размер на 2 млрд. EUR за периода 2007—2013 г. Инструментът за стабилност представлява средство за ответна реакция при конфликти и кризи на световно равнище, с което се предприемат действия за разрешаването на заплахи за сигурността на национално и регионално равнище и се изгражда капацитет за реакция при кризи и за предотвратяване на конфликти. Така Инструментът за стабилност позволява на ЕС да реагира през целия цикъл на даден конфликт чрез ефикасна, навременна и допълваща се намеса.

Реакция при кризи

Частта от Инструмента за стабилност за „реакция при кризи“ съгласно член 3 от Регламента за ИС представлява по-голямата част от бюджета на ИС. Този инструмент да бъде използван за предварителни действия или за реакция при политически кризи, тежки конфликти или природни бедствия и е така замислен, че да гарантира предоставянето на навременна, гъвкава, интегрирана и деликатна от политическа гледна точка помощ на трети държави.

От 2007 г. насам значителен брой мерки по ИС бяха изготвени в допълнение към цялостната реакция на ЕС или на международната общност в областта, често наред с хуманитарна помощ и с оглед на това да се подобри обвързването между помощ, възстановяване и развитие (LRRD) или да се улесни постигането на политическите цели на мисиите по линия на ОПСО. Поради самия си характер програмите за реакция при кризи по линия на ИС не могат да бъдат предварително планирани. Те се разработват в отговор на кризисни ситуации или на възникващи кризи, когато другите финансови инструменти на ЕО не могат да осигурят помощ достатъчно бързо, като се вземат предвид

горизонталните и географските цели и стратегическите приоритети на ЕС. Предприеманите действия трябва да допълват географските политики и инструменти на ЕС и да имат за цел постигането на синергия с тях. Те трябва също така да бъдат в съзвучие с целите на националните и регионалните стратегии.

Процедурите за одобрение по ИС са създадени така, че да гарантират бързото приемане на програми за реакция при кризи на стойност до 20 млн. EUR. Действията по линия на ИС са политически мерки. С оглед на това провеждането на необходимите политически консултации в рамките на ЕС, а когато е необходимо — и с органите на държавата и с други международни и недържавни участници, е важна част от процеса на вземане на решения.

Дългосрочни предизвикателства

Инструментът за стабилност има и по-дългосрочно измерение, обхващащо три компонента, които могат да бъдат планирани и чрез които се осигуряват „помощ в рамките на стабилни условия за сътрудничество“ и мерки за справяне със заплахите за безопасността и сигурността съгласно член 4, параграф 1, за смекчаване на риска, свързан с химични, биологични, радиологични и ядрени материали съгласно член 4, параграф 2, както и за целите на готовността за кризи съгласно член 4, параграф 3.

Комисията определи приоритетите за дългосрочни действия по член 4 в стратегическия документ за Инструмента за стабилност за периода 2007—2011 г. Те включват: i) подкрепа за международните усилия за справяне с разпространението на оръжия за масово унищожение чрез действия, които имат за цел да подобрят ефективния контрол над химичните, биологичните, радиологичните и ядрените материали и агенти, контрола над стоките с двойна употреба и да пренасочат знанията на учените, занимаващи се с разработка на оръжие, към мирни дейности, ii) подкрепа за глобалните и трансрегионалните усилия за справяне със заплахите, произтичащи от трафик, тероризъм и организирана престъпност, и iii) създаване на дългосрочни мерки за изграждане на капацитет, имащи за цел укрепването на международните организации и недържавните участници с мандат за предотвратяване или реагиране на кризи.

3. РЕАКЦИЯ ПРИ КРИЗИ ПО ЛИНИЯ НА ИНСТРУМЕНТА ЗА СТАБИЛНОСТ (ИЗВЪНРЕДНИ МЕРКИ ЗА ПОМОЩ СЪГЛАСНО ЧЛЕН 3 ОТ РЕГЛАМЕНТА ЗА ИС)

Ранното и бързо определяне на възможните ответни действия при кризи по линия на ИС зависи от доброто сътрудничество и комуникация между службите на ЕС в Брюксел и делегациите на ЕС на място. Три са видовете съображения, които са от значение на етапа на определянето: i) допустимостта на мярката (действителното наличие на криза, допълващият характер на мярката и възможността за постигане на синергия с други интервенции на ЕС за реакция при кризи); ii) осъществимостта (т.е. достатъчно време за добра подготовка на действието, наличност на стабилен партньор за изпълнението му), и iii) политическата целесъобразност на предвиденото действие. Тясното асоцииране на държавите-членки на ранен етап (например чрез участието на експерти на

държавите-членки в проучвателни мисии по линия на ИС) може да породи добавена стойност за дейността на ЕС и да допринесе за последователността ѝ.

3.1. Географско разпределение до момента

От 2007 г. насам бяха мобилизирани общо 350 млн. EUR за 100 отделни действия в 48 страни в света. По отношение на географското разпределение на интервенциите за реакция при кризи през последните три години се очертава една сравнително балансирана картина, като голяма част от подкрепата продължава да бъде предоставяна в Африка (най-вече в Централноафриканската република, Чад, Демократична република Конго, Сомалия и Зимбабве — около 25 %), следвана от действия в Азия (основно в Бангладеш, Източен Тимор, Непал, Пакистан, Филипините, Южен Тайланд и Шри Ланка — около 20 %), Близкия изток (Ливан, окупираните палестински територии и бежанците в Сирия — около 18 %), Западните Балкани и Източна Европа (Босна и Херцеговина, Косово¹ и Република Молдова — около 15 %), Латинска Америка и Карибите (Боливия, Колумбия, Куба, Хаити, Хондурас, Никарагуа и Перу — около 11 %) и Централна Азия и Южен Кавказ (Армения/Нагорни Карабах, Грузия и Киргизстан — 11 %).

3.2. Целеви сектори

В тематично отношение приетите мерки покриват широк спектър от проблеми и са насочени към специфичните нужди на всяка отделна ситуация на възникващ конфликт или след края на конфликт:

- *съвети в краткосрочен план за разработване и въвеждане на реформа в сектора на сигурността в ситуации след края на конфликт (Централноафриканска република, Демократична република Конго, Гвинея-Бисау, Ливан, окупираните палестински територии, Пакистан, Източен Тимор);*
- *мерки за предоставяне на възможности или подкрепа в области, където са разположени мисии по линия на ОПСО (Афганистан, Чад, Демократична република Конго, Грузия, Африкански рог /пиратство, Косово², окупираните палестински територии);*
- *подкрепа за мироопазващи мисии и дейности за укрепване на мира, ръководени от организации на ООН или от регионални организации (MINURCAT в Чад, посредничеството АС—ООН в Дарфур, АС в Сомалия);*
- *правова държава и правосъдие в условията на преход (Афганистан, Колумбия, Киргизстан, Ливан, Сиера Леоне, Соломонови острови, Източен Тимор, Западни Балкани);*
- *подкрепа за временни администрации и специални трибунали (Международна гражданска служба в Косово, трибунал в Ливан, специален съд в Сиера Леоне, програма на Службата за демократични институции и*

¹ Съгласно Резолюция № 1244 на Съвета за сигурност на ООН от 1999 г.

² Съгласно Резолюция № 1244 на Съвета за сигурност на ООН от 1999 г.

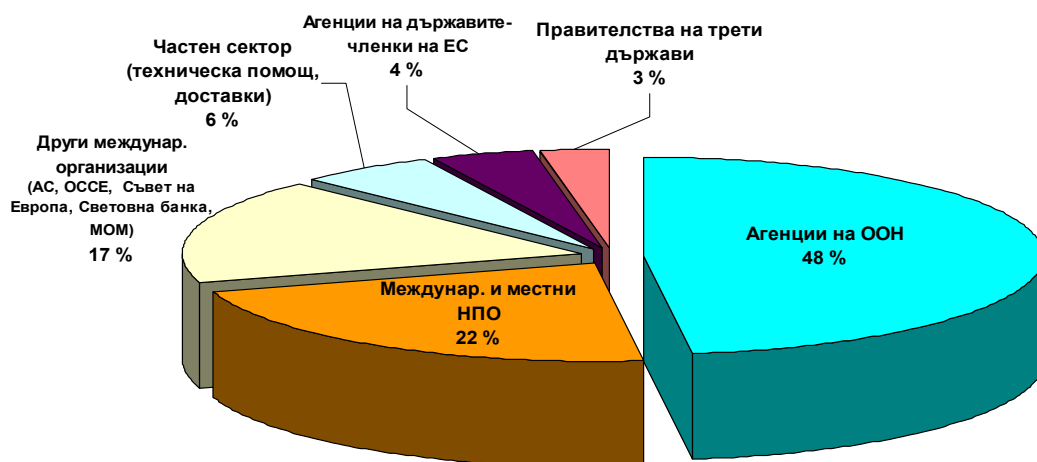
човешки права/Международния наказателен трибунал за бивша Югославия на Балканите);

- *подкрепа за разрешаване на конфликти и помиряване* (Колумбия, Грузия, Република Молдова, Мианмар/Бирма, Непал, окупираните палестински територии, Перу, Шри Ланка, Южен Тайланд, Уганда, Зимбабве);
- *подкрепа за несигурни изборни процеси* (навсякъде в Африка, Боливия, Коморските острови, Хаити, Република Молдова, Пакистан);
- *програми за възстановяване след края на конфликт или бедствие* (Бангладеш, Куба, Източна Демократична република Конго, Ивицата Газа, Ливан, Мианмар/Бирма, Никарагуа, Перу) и финансиране на съвместни оценки на нуждите с ООН/Световната банка/ЕС (предприети са осем съвместни оценки на нуждите след края на криза), и
- *подкрепа за разселено население* (Грузия, Ливан, Сирия).

3.3. Кои са партньорите на ЕС?

Близо 48 % от средствата по линия на ИС се усвояват посредством агенции на ООН, които в много случаи имат съществуващи полеви структури, които са в състояние да реагират първи в засегнатите от кризи и конфликти страни. Независимо от ключовата роля на ООН службите на Комисията, отговарящи за дейностите по линия на ИС за реакция при кризи, също специално се постараха да се опрат на опита и знанията сред нарастващата мрежа от международни и местни НПО, специализирани в предотвратяването на конфликти и в дейности за укрепването на мира. В резултат на това 22 % от средствата се усвояват посредством НПО. 17 % се усвояват в партньорство с други международни организации, различни от тези на ООН, в това число Африканския съюз, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) и Световната банка. Останалите средства се предоставят чрез частни субекти (6 %), агенции на държавите-членки на ЕС (4 %), а в някои случаи и чрез правителствените системи на самите държави (3 %).

**Реакция при кризи по линия на Инструмента за стабилност
Партньори в изпълнението за периода 2007—2009 г.**

3.4. Програми за реакция при кризи (извънредни мерки за помощ), приети през 2009 г.

През третата му година на действие по Инструмента за стабилност са финансирани отново значителен брой проекти за реакция при кризи посредством приемането на *извънредни мерки за помощ* съгласно Регламента за ИС. През 2009 г. бяха приети общо 20 решения за финансиране и започнати 26 действия по линия на ИС. Пълният списък с всички решения за финансиране, приети през 2009 г. по бюджетен ред 19.0601, се съдържа в придружаващия работен документ на службите на Комисията, съставляващ приложенията към настоящия доклад.

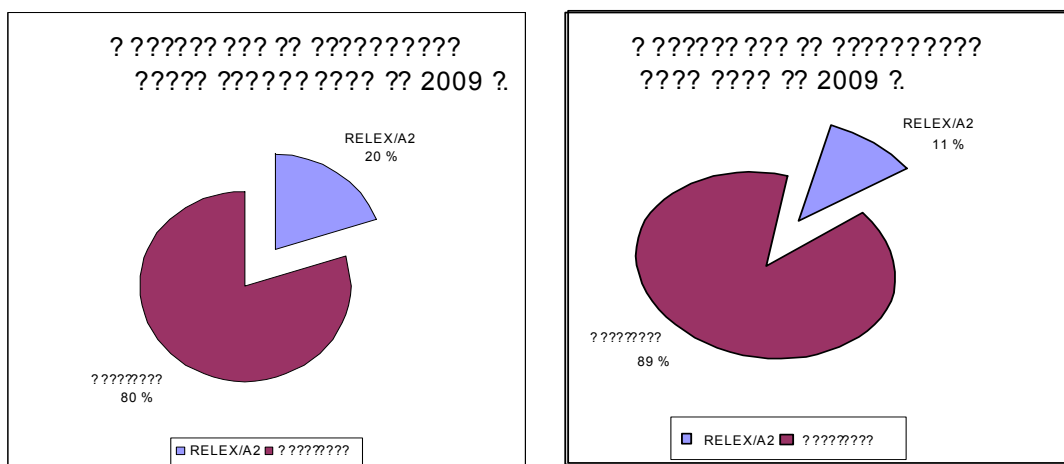
Като пример може да се посочи бързата реакция в началото на 2009 г. на опустошенията, причинени от израелските нападения в Газа, заедно с ръководената от генерална дирекция „Хуманитарна помощ и гражданска защита“ операция за спешна хуманитарна помощ. Други важни програми, които бяха започнати, включват гражданската подкрепа за борбата с тероризма в Пакистан (15 млн. EUR), пакета за подпомагане след края на конфликта в Грузия (14 млн. EUR) и приноса по линия на ИС към краткосрочната стратегия на ЕС за преход в Зимбабве (10,5 млн. EUR).

Също така бяха стартирани бързо проекти, с които да се окаже незабавна подкрепа за несигурните изборни процеси, обявени в кратки срокове, като тези в Боливия, Замбия и Коморските острови. Освен това незабавното стартиране на мерки за смекчаване на конфликта допринесоха за стабилизиране на ситуацията в Молдова и Ливан. На нестабилната ситуация в региона на Африканския нос беше реагирано посредством програма за борба с нелегалния

трафик в Аденския залив в Йемен и посредством подкрепа в Кения и Сейшелските острови за съдебни процеси срещу заподозрените в пиратство лица, задържани по време на военната операция на ЕС EUNAVFOR ATALANTA.

3.5. Ролята на делегациите на ЕС в реакцията при кризи

Делегациите на ЕС често представят предложения за проекти до Комисията в Брюксел и отговарят пряко за управлението на приетите извънредни мерки за помощ. През 2009 г. по-голямата част от мерките — 19 от общо 20 решения за финансиране и 15 действия по линия на ИС — бяха възложени за изпълнение на делегациите на ЕС в съответната държава. Това позволява да се договарят своевременно договори със съответните местни структури и предоставя възможност за близко наблюдение на изпълнението на проекта на място. В резултат на това на делегациите на ЕС се падат 80 % от поетите задължения и 90 % от плащанията по линия на ИС през 2009 г.

Броят на служителите на място в делегациите на ЕС, занимаващи се с дейности по линия на ИС, се повиши на 22, като осем изпълняват длъжността *служител за регионално планиране на реакции при кризи*, а 14 са ръководители на проекти по линия на ИС в делегациите със значителен портфейл по ИС.

3.6. Международно координиране и обхват

Европейската комисия организира конференция под наслов „*Making the difference: Strengthening capacities to respond to crises and security threats*“ („*Да направим разликата: увеличаване на капацитета за реакция при кризи и заплахи за сигурността*“), проведена в Брюксел на 3 и 4 юни 2009 г. Целта на конференцията беше да се проучат методи, подходящи за установяването на ефикасни подходи за увеличаване на капацитета за реакция при кризи. Конференцията събра на едно място много партньори от институциите на ЕС, гражданското общество, академичните среди и международни организации като ООН, Световната банка, Лигата на арабските държави и Африканския съюз.

Беше публикувана серия от книги относно дейностите на ЕС за предотвратяване на конфликти, управление на кризисни ситуации и дейности за укрепване на мира. Стремешът е да се гарантира, че целевите групи са добре

осведомени относно развитието на капацитета на ЕС за реакция при кризи и относно действията, предприети от ЕС във връзка с различни конфликти по света. Тези публикации могат да бъдат намерени на следния интернет адрес: http://ec.europa.eu/external_relations/ifs/publications/index_en.htm

3.7. Допълняемост с ОПСО на реакцията при кризи по линия на ИС и връзката между сигурност и развитие

За да се гарантира подходяща реакция на ЕС при кризи, разработените по линия на ИС действия продължиха и през 2009 г. да бъдат фокусирани върху допълняемостта с Общата политика на сигурност и отбрана (ОПСО), както показва подкрепата в Кения и Сейшелите за съдебни процеси срещу заподозрените в пиратство лица, задържани по време на военната операция на ЕС EUNAVFOR ATALANTA.

Съществуват и други примери за допълняемост при изпълнението на действия по линията на ИС в контекста на ОПСО, от една страна, и съществуващите програми за помощ на ЕС, от друга. Продължаващите кризисни ситуации с висок приоритет в окупираните палестински територии, Косово³ и Афганистан имат общи характеристики от гледна точка на това, че помощта за развитие вече бе насочена към основни приоритети на ЕС за стабилизация, тъй като те можеха да бъдат включени в програмния цикъл за периода 2007—2013 г. Важната роля на ЕС за сигурността и развитието в тези три случая се подчертава от четирите мисии по линията на ОПСО, които понастоящем са разположени в посочените места (EUPOL COPPS и EUBAM Рафах, EUPOL Афганистан и EULEX Косово).

Предвид значителния размер на вече заделените за тези случаи финансови средства ИС беше мобилизиран по тясно целенасочен и допълващ начин, за да отговори на оставащите нужди, като например крайната фаза на UNMIK по четвъртия стълб, проучването на съдии и прокурори и първите текущи разходи на Международната гражданска служба в Косово. В Близкия изток в рамките на действия по линията на ИС бе предоставено оборудване за гражданската полиция в подкрепа на усилията на ЕС за реформа на палестинските служби за сигурност наред с работата на EUPOL COPPS, а така също и 20 млн. EUR за подпомагане на Газа след края на конфликта. В Афганистан с Инструмента за стабилност беше даден тласък на реформата в съдебната система на страната с разполагането на екип от експерти на високо равнище, което беше последвано от въвеждането на програма по линията на Инструмента за сътрудничество за развитие. По подобен начин в Грузия с оглед на нестихващата криза след края на конфликта с Русия през 2008 г. бяха мобилизирани заедно и по взаимно допълващ се начин средства по линия на Европейския инструмент за съседство и партньорство, ОПСО и ИС.

В други области, а именно Ачех, Боливия, Колумбия, Хаити, Минданао, Пакистан, Шри Ланка, Южен Тайланд, Източен Тимор и Йемен, ИС беше използван за бърза реакция при политическа криза или нестабилност, където други инструменти на ЕС не можеха да бъдат използвани. В посочените

³ Съгласно Резолюция № 1244 на Съвета за сигурност на ООН от 1999 г.

държави помощта за развитие от ЕС е основно планирана в дългосрочен план с оглед премахването на бедността и постигането на Целите на хилядолетието за развитие, а същевременно там не е възможна намеса по линия на ОПСО. Това показва, че с ИС са се увеличили географските и политическите възможности за реакция при кризи на ЕС.

4. ДЪЛГОСРОЧНАТА ЧАСТ НА ИНСТРУМЕНТА ЗА СТАБИЛНОСТ (ЧЛЕН 4 ОТ РЕГЛАМЕНТА ЗА ИС)

През април 2009 г. Комисията прие новата многогодишна индикативна програма за периода 2009—2011 г. за дългосрочни действия по линия на ИС. В нея са предвидени до 225 млн. EUR за трите приоритетни области по член 4 и са включени нови програми за изграждане на капацитет в крайбрежните държави за борба с пиратството, една от първите програми на Комисията за борба с тероризма, съсредоточена върху Афганистан/Пакистан и региона Сахел, както и програма за справяне с организираната престъпност, свързана с трафика на кокаин в Западна Африка и Латинска Америка. Частта относно готовността за кризи включва интензивен диалог с гражданското общество, държавите — членки на ЕС и международните и регионалните организации в рамките на Партньорството за укрепване на мира. Произтичащите от нея годишни програми за действие за 2009 г. за неразпространение на оръжие и срещу трансрегионалните заплахи, както и тези за Партньорството за укрепване на мира, бяха приети през 2009 г.

В периода 2007—2009 г. бяха мобилизирани общо 139 млн. EUR по дългосрочната част през първите три години: 36 млн. EUR бяха заделени за действия за справяне с трансрегионални заплахи за сигурността (член 4, точка 1), 83 млн. EUR — за действия за смекчаване на риска и готовността, свързани с химични, биологични и ядрени материали или агенти (член 4, точка 2) и 20 млн. EUR за действия по частта за готовност за кризи (член 4, точка 3, Партньорство за укрепване на мира).

4.1. Трансрегионални действия в областта на организираната престъпност, трафика, защитата на критичната инфраструктура, заплахите за общественото здраве и борбата с тероризма

Въз основа на новата индикативна програма за периода 2009—2011 г. на 25 септември 2009 г. беше приет годишният план за действие за 2009 г., който включва нови програми относно пътищата за трафик на кокаин и относно критичните морски плавателни пътища, на обща стойност 14 млн. EUR в допълнение към пилотния проект за информираност за мореплаването и рисковете (1 млн. EUR). Основната добавена стойност на новата програма за действие се състои в това, че тя е насочена към трансрегионалните незаконни потоци, както и към следването на интегриран подход, при който се отделя внимание на връзките между организираната престъпност и тероризма в ключови региони, засягащи ЕС. Незаконният трафик на прекурсори на наркотични вещества и малокалибрено оръжие е един от големите трансверсални проблеми, на които трябва да се намери решение.

Усилията на ЕС в тези области ще допълват текущите и планираните действия на държавите-членки. Поради това тясната координация и участието на експерти на държавите-членки в изпълнението на програмите е от голямо значение, за да се гарантира постигането на максимална синергия с наличния експертен опит в националните администрации. За тази цел Комисията създаде Инструмента за експертна подкрепа в рамките на ИС, който позволява да се мобилизира и финансира участието на национални експерти в полеви мисии, в определянето на действия и в тяхното изпълнение и наблюдение. Неофициалната покана за изразяване на интерес за участие в Инструмента за експертна помощ от 2009 г. имаше голям успех — бяха получени 180 заявления от публични и полупублични структури на държавите-членки. До края на 2009 г. бяха проведени над 40 експертни мисии в 30 държави.

През 2009 г. ЕС продължи да привлича вниманието към проблема с малките оръжия и леките въоръжения (МОЛВ) на всички многостранни форуми и в политическия диалог с трети държави. ЕС обърна внимание на дестабилизиращите последици от разпространението и трафика на МОЛВ, огнестрелно оръжие и взривни вещества посредством конкретни проекти с трансрегионално измерение. В Централна Америка ЕС подкрепя Програмата за контрол на малките оръжия и леките въоръжения в Централна Америка (CASAC), чиято цел е борбата против незаконния трафик на огнестрелно оръжие и взривни вещества в Централна Америка и съседните страни (1 млн. EUR). В Африка ЕС предоставя подкрепа посредством Регионалния център за малки оръжия (RECSA) в Найроби за борбата с незаконното натрупване и трафик на огнестрелни оръжия и взривни вещества в съзвучие с рамката за стратегическо партньорство между Африка и ЕС.

4.2. Действия в областта на смекчаването на риска и осигуряване на готовност, свързани с химични, ядрени и биологични материали или реактиви

Въз основа на новата индикативна програма за периода 2009—2011 г. на 30 ноември 2009 г. беше установена и приета третата годишна програма за действие за този компонент (32 млн. EUR).

С нея се предоставят финансови средства за създаването и организирането на центрове за върхови постижения в областта на химичните, биологичните, радиологичните и ядрените материали, за укрепване на гражданския капацитет и обмена на информация за борба с незаконния трафик на химични, биологични, радиологични и ядрени материали, за подобряване на капацитета срещу биологични заплахи, за алтернативна трудова заетост на бивши научни кадри и инженери в областта на оръжейното производство чрез подкрепа за Международния център за наука и технология в Москва / Центъра за наука и технология в Украйна, Киев (ISTC/STCU), както и за подкрепа за изграждането на капацитет за извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения и за пренасочването на бивши иракски учени — специалисти в областта на оръжията за масово унищожение.

Всички дейности, определени в двете предходни годишни програми за действие (2007 и 2008 г.), са изцяло договорени и са в ход. Първата оценка на резултатите от програмите беше започната през януари 2010 г. Тя обхваща три

основни области: контрол на износа на стоки с двойна употреба, борба с незаконния трафик на химични, биологични, радиологични и ядрени материали и пренасочване на знанията на бивши учени — специалисти в областта на оръжията за масово унищожение, към дейности за мирни цели. Резултатите от оценката ще бъдат взети предвид при определянето на новата стратегия и индикативна програма за периода 2012—2013 г. за този компонент.

4.3. Компонентът на ИС за готовност при кризи

На 30 юни 2009 г. Комисията прие годишната програма за действие по компонента на Инструмента за стабилност за готовност при кризи — известна още и като Партньорството за укрепване на мира — на стойност 5 млн. EUR и съсредоточена върху следните дейности: i) подсилване на сътрудничеството и изграждането на капацитет на международни, регионални и подрегионални организации, включително подкрепа за отдела за оказване на съдействие при посредничество на ООН, за Службата за оказване на подкрепа за укрепване на мира на ООН, за международния диалог за укрепване на мира и държавността между неукрепналите държави и партньорите за развитие и за проекта за наблюдение на прилагането на принципите за добро международно участие в нестабилни държави и ситуации на нестабилност, управляван от секретариата на Комитета за подпомагане на развитието към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), както и за мрежи за ранно предупреждение между съответните международни/регионални/подрегионални организации посредством въвеждането в употреба на общи инструменти и работни практики; ii) обучение на максимум 600 допълнителни полицейски експерти за участие в граждански мисии за стабилизиране.

Диалогът между организациите на гражданското общество беше допълнително активизиран посредством четири консултативни заседания, които се проведоха през 2009 г. в рамките на Партньорството за укрепване на мира. На две от заседанията бяха разгледани въпроси, свързани със самото партньорство, а другите две дадоха възможност на европейските експерти и на експертите на гражданското общество, работещи по места, да обменят вижданията си с тези, които вземат политическите решения в ЕС, по конкретни географски кризи като тези в Босна и Херцеговина и Нагорни Карабах.

През първата половина на 2009 г. беше дадено началото на изследване за преглед на постигнатото и определяне на обхвата на Партньорството за укрепване на мира. Целта на изследването е чрез допитвания до съответните участници в него (службите на Комисията, гражданското общество, Европейския парламент и т.н.) да се извлекат поуки от първата година на прилагане на партньорството и да се изготвят препоръки, които да залегнат в основата на проекта за годишна програма за действие за 2010 г. за компонента на ИС за готовност при кризи. Основните препоръки в изследването се отнасят до приемането на възможно най-широко определение за укрепването на мира. Освен това следва да се даде предимство на областите с въпроси от тематично или трансверсално естество, които са валидни за широка гама географски контексти и за които е очевидна допълняемостта с други подкрепяни от ЕС дейности и политически приоритети.

Беше създаден и уебпортал на Партньорството за укрепване на мира като средство за комуникация с участниците в гражданското общество. Той позволява на организациите на гражданското общество да се регистрират и да получават актуална информация посредством електронни съобщения за последните промени, отнасящи се до партньорството. (<https://webgate.ec.europa.eu/tariqa/PeaceBuilding/>).

5. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА ИНСТРУМЕНТА ЗА СТАБИЛНОСТ

5.1. 2009 година

От бюджета за 2009 г. бяха поети задължения на стойност 182 442 000 EUR и бяха изплатени средства на стойност 132 822 913 EUR по трите бюджетни реда за краткосрочните и дългосрочните компоненти на Инструмента за стабилност (19.0601, 19.0602 и 19.0603).

В областта на реакцията и готовността при кризи (член 3 и член 4, точка 3 от Регламента за ИС, бюджетен ред 19.0601) в края на годината беше отчетена степен на изпълнение от 100 % за поетите задължения. 5 млн. EUR от общата сума бяха заделени за готовността при кризи съгласно годишната програма за действие за 2009 г. за Партньорството за укрепване на мира в рамките на ИС. Останалите 130 млн. EUR бяха заделени за реакция при кризи. Плащанията за реакция и готовност при кризи са на стойност 113 млн. EUR. Степента на изпълнение на бюджетните кредити за плащания в края на годината надмина 90 %. Това представлява допълнително увеличение в сравнение с 2008 г. (86 %) и 2007 г., когато степента на изпълнение на плащанията достигна 68 %.

Друг показател за значителното подобряване на навременното реагиране при кризи е фактът, че за 92 % от поетите през 2009 г. задължения бяха сключени договори, а 2/3 от договорените средства бяха предоставени и всичко това в една и съща година.

По бюджета на стойност 47 млн. EUR за 2009 г. за останалата част на дългосрочния компонент на ИС (член 4, точка 1 и член 4, точка 2, бюджетни редове 19.0603 и 19.0602) също бяха поети задължения 100 %, като за почти половината от средствата бяха сключени договори през същата година.

5.2. Напредък по програмите за реакция при кризи, приети през 2008 и 2007 г.

За всички мерки и инструменти за реакция при кризи, изготвени през 2008 и 2007 г., са сключени договори, като са използвани 100 % от наличните бюджетни кредити (215 млн. EUR без заделените за Партньорството за укрепване на мира 20 млн. EUR). По-голямата част от приетите през 2007 г. мерки за реакция при кризи и близо половината от действията, приети през 2008 г., бяха завършени през 2009 г. Общо 40 от 100-те мерки, приети от 2007 г. насам, бяха изпълнени, а близо 80 % от договорените средства — изплатени. Подробни статистически данни за поетите задължения, договорите и изплащанията се съдържат в придружаващия работен документ на службите на Комисията, който съставлява приложенията към настоящия доклад

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предвид изложеното по-горе Инструментът за стабилност е претърпял значително развитие през първите три години от създаването си от гледна точка на политическото си значение, стратегическия си фокус и цялостната си последователност, а също и от гледна точка на подобрените оперативни и бюджетни показатели.

Това се потвърждава и при сравнителен преглед на Инструмента за стабилност, Фонда на ООН за укрепване на мира и Фонда на Световната банка за изграждане на държавност и укрепване на мира. В прегледа, изготвен по поръчка на Департамента за международно развитие на Обединеното кралство и финансиран от група донори (Канада, Япония, Нидерландия, Норвегия и Швеция), се стига до заключението, че Инструментът за стабилност позволява на ЕС:

„... да дава своя принос в нестабилни ситуации на преход след края на конфликт и да допълва (своите) по-широки институционални възможности и ангажименти в такива контексти. Потенциалът на (Инструмента за стабилност) да мобилизира значителни технически и финансови ресурси в подкрепа на процесите за изграждане на държавност и за укрепване на мира, както и на усилия за възстановяване, в това число укрепването на важни институции и системи, и да създава връзка между дългосрочни програми за развитие представлява очевидно сравнително предимство. Управлението и методите за вземане на решения (на ИС) изглеждат ефективни и тясно свързани с процесите за вземане на решения на високо равнище. ... Централизираната управленческа структура на ИС изглежда позволява да се вземат стратегически решения, а така също и да се борави с въпроси от изключително деликатно политическо естество и да се управляват рискове, свързани с работа в постоянно променяща се обстановка. С ежемесечните срещи на Комитета по политика и сигурност на ЕС се гарантира, че държавите-членки получават винаги актуална информация и се увеличава координацията с партньорите на ЕС“⁴

Това представлява солидна основа, с която Инструментът за стабилност може да допринесе за предоставянето на цялостни ответни реакции на ЕС при кризи и конфликти съвместно с Европейска служба за външна дейност, оглавявана от върховен представител/заместник председателя на Комисията, и наред със съответните инструменти на Общността, ОПСО и другите политически средства на ЕС за управление на кризи.

⁴

„Funding Peacebuilding and Recovery: A Comparative Review of System-Wide Multi-Donor Trust Funds and other Funding Instruments for Peacebuilding and Post-Conflict Recovery“, доклад от Donata Garrasi по поръчка на Департамента за международно развитие на Обединеното кралство (DFID), 2010 г.